

Nr 402

Av herr **Johnsson** i Skoglösa m. fl., om lån till vissa torrlägningsföretag.

Genom beslut vid 1959 års riksdag har den kreditgivning till torrlägningsföretag i form av lån ur den s. k. avdikningslånefonden, som under decennier verksamt främjat genomförandet av såväl större som mindre torrlägningsföretag, avvecklats och ersatts med statlig lånegaranti. Avvecklingen kom till stånd trots det att den s. k. jordbruksanslagsutredningens majoritet icke funnit sig kunna framlägga förslag om lånefondens slopande utan att frågan därom varit föremål för närmare utredning. Från skilda håll har vitsordats, att låneformen i fråga med dess smidigt fungerande former för de beviljade lånens debitering och återbetalning visat sig praktisk och lämplig särskilt vid större dikningsföretag med ett flertal delägare. Statens säkerhet för lånets återbetalning utgjordes av en särskild förmånsrätt i låntagarens fasta egendom. Lånefondsformen var därför arbetsbesparande även på så sätt, att särskild förvaltning av säkerheten för lånet icke behövde förekomma under lånets löptid.

En övergång till kreditgarantier skulle — därest inteckningssäkerhet skulle ställas för lånet av varje enskild delägare i de ofta många tiotal delägare omfattande dikningsföretagen — innebära betydande besvär och kostnader såväl för det allmänna som för enskilda.

Departementschefen ansåg emellertid ur jordbruksekonomisk och även finansiell synpunkt betydelsefullt, att man även på de inre rationaliseringsåtgärder, som dittills erhållit stöd från avdikningslånefonden, borde tillämpa samma bedömningsgrunder och samma administrationsformer, som gällde för övriga slag av inre rationaliseringsåtgärder och föreslog, att avdikningslånefonden skulle slopas. Departementschefen uttalade emellertid, att det för lånegarantigivningen möjligen kunde komma att uppstå vissa praktiska svårigheter vid anordnandet av erforderlig säkerhet.

Många svårigheter har emellertid visat sig vara förenade med torrlägningsföretagens finansiering medelst statlig lånegaranti och nackdelarna är av sådan tyngd särskilt för de större dikningsföretagen, att en återgång till finansiering av dylika större företag i form av lån ur en statlig fond torde böra ske.

Till en början kan man konstatera, att den stilliga garantien på intet sätt också innebär garanti för att ett lån kommer att beviljas. Det har under de gångna åren visat sig, att penninginrättningarna på grund av

kreditrestriktioner, brist på medel o. s. v. icke kunnat tillgodose det föreliggande behovet av rationaliseringslån mot statlig garanti; bristen har enligt verkställda beräkningar årligen rört sig om åtskilliga miljoner kronor. Denna brist måste antagas bli än större, när nu även dikningsföretagen skall konkurrera med övriga rationaliseringsåtgärder om medel inom icke utökad lånegarantiram och vid ytterligare skärpta kreditrestriktioner. För ett dikningsföretag, som ofta omfattar flera tiotal intressenter, är det nödvändigt, att alla delägares lånebehov kan tillgodoses samtidigt. Att penningmarknaden icke alltid kan uppfylla detta krav framgår av vad nyss sades. Lånegarantiformen innebär vidare, åtminstone sådan den nu är utformad, att delägarna måste ställa individuella säkerheter för beviljade lån oftast i form av inteckning. Det arbete, som under sådana förhållanden åsamkas lantbruksnämnder och domstolar för utfärdande och granskning av gravationsbevis och inteckningar, pantförskrivningsåtgärder för överhypotek, relaxer, etc. torde bli många gånger större än det besvär i form av vissa anteckningar i fastighetsböckerna som skulle äga rum jämlikt avdikningslånebestämmelserna. Härtill kommer att lånegaranti icke kan beviljas ägare till fastighet, vars belåning understiger den s. k. bottenlångivningen.

Även om staten skulle kunna eftergiva kravet på säkerhet för sin lånegaranti, synes sådana nackdelar ändock vidlåda garantilåneförfarandet för torrlägningsföretag, särskilt om det i företaget ingår ett större antal tvångsvis anslutna delägare, att låneformen kommer att mista praktiskt värde.

Enligt vattenlagen är nämligen en fastighetsägare, som mot sin vilja tvingats in i ett företag, icke skyldig att deltaga i kostnaderna för företaget till högre belopp än som motsvarar den båtnad, som han får genom företagets utförande. Det har i praktiken visat sig, att genomförandet av större dikningsföretag bl. a. på grund av penningvärdets fortgående förändring ofta blivit dyrare än som beräknats, och att kostnaderna överstigit den beräknade båtnaden. Någon möjlighet att ålägga icke-sökande ansvar till högre belopp än båtnaden torde icke kunna föreligga. Den merkostnad, som i nyss nämnt fall uppstår, måste sålunda betalas av den eller de fastighetsägare, som varit sökande till företaget. Skulle nu — sedan lånegaranti beviljats och lånebeloppet utbetalats — en delägare med en delaktighet av 60 % och tillika sökande till företaget icke kunna genomföra företaget, vars kostnad kanske uppgår till 110 % av båtnaden på grund av att han råkat på obestånd, kan merkostnaden lagenligt icke slås ut på icke-sökandedelägare och förlusten på företaget torde i dylikt fall sålunda till större eller mindre del komma att stanna på staten, eftersom den icke kan taxeras ut på övriga delägare i företaget. Vid avdikningslåneformen kunde ett dylikt förhållande icke uppstå, enär ju — samtidigt med att lånet eller viss del därav lyftes — staten erhöll säkerhet i fastigheten före i fastigheten in-

tecknad gäld. Helt naturligt blir riskerna för sökande-delägarna framdeles så stora, att svårigheter att få även önskvärd dikning genomförd kan uppstå. Vid avdikningslåneformen är statens risk — med hänsyn till det läge, som ett avdikningslån erhåller (under alla övriga inteckningar) — nära nog ingen. Indrivningsförfarandet är också synnerligen enkelt (det sker via skattsedeln) och förorsakar obetydligt besvär i förhållande till den apparat, som måste igångsättas vid indrivning av lån mot statlig garanti, låt vara att huvudparten av detta arbete åligger penninginrättningarna.

Företag, som igångsatts under åren 1957—1959 och sökt såväl bidrag som lån men på grund av 1959 års indragningsbeslut icke kunnat erhålla lån ur avdikningslånefonden, kommer ofta i en mycket svår situation. Arbetena har igångsatts under den tysta förutsättningen att lån skulle erhållas. Då sedermera avdikningslånemöjligheterna icke förefinnes och en del fastigheter i dikningssamfälligheten är belånade intill den övre gräns, inom vilken ytterligare lånegaranti kan erhållas, finnes inga möjligheter för markägaren, att lånevägen kunna fullgöra sina skyldigheter gentemot företaget. Starka skäl synes därför tala för att bibehålla avdikningslånefonden åtminstone i en reducerad omfattning för att utnyttja denna till redan påbörjade företag.

Från lantbruksstyrelsen har inhämtats, att till statsverket inflyter årligen i annuiter å redan beviljade lån ur avdikningslånefonden omkring 2 500 000 kronor. Detta belopp synes lämpligen böra kunna ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för att i enlighet med tidigare för avdikningslån gällande bestämmelser ställas till förfogande för utlåning till torrlägningsföretag, som genom 1959 års indragning av lånefonden kommit i särskilt besvärliga omständigheter.

Med stöd av ovanstående får vi sålunda hemställa,

att riksdagen måtte besluta, att de annuiter, som under två år erlagges för redan beviljade lån från den år 1959 indragna avdikningslånefonden, får av Kungl. Maj:t utnyttjas för lämnande av lånemedel till företag, där det finnes anledning förmoda, att säkerhet icke i tillfredsställande utsträckning kan erhållas för erforderliga lånegarantier enligt de gällande bestämmelserna i rationaliseringskungörelsen.

Stockholm den 26 januari 1960

J. Onsjö

Henry Brandt
i Sätla

Harald Johnsson
i Skoglösa
Harry Währendorff